

СЕКЦІЯ 3

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК ПРАКТИЧНА СФЕРА ДІЯЛЬНОСТІ

Алексійчук Т.В., психолог юридичного
ліцею ім. Я.Кондратьєва НАВС

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ЛІЦЕЇСТІВ ВНЗ МВС ДО УМОВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

Основними видами навчально-виховних закладів, що здійснюють загальноосвітню і професійну довузівську підготовку осіб рядового і начальницького складу, є відомчі ліцеї та профільні класи загальноосвітньої школи. Їх значущість передусім полягає у вирішенні наступних важливих завдань первинної підготовки майбутніх кандидатів на зайняття посад в органах, службах та підрозділах внутрішніх справ: всебічний розвиток ліцеїстів та учнів; подальше професійне самовизначення; виховання морально і фізично здорового покоління; забезпечення умов для здобуття загальної середньої освіти та первинних знань в сфері права і функціонування системи МВС України; розвиток основних вмінь та навичок в сфері майбутньої професійної діяльності та потреби у постійному самовдосконаленні; формування професійної позиції, гідності майбутнього працівника органів внутрішніх справ, готовності до специфічних умов проходження служби та відповідальності за свої дії.

Умови ліцею ВНЗ МВС є специфічними в силу службових обов'язків, які є обов'язковим елементом системи навчання, тобто одночасно відбувається й адаптація до майбутньої професійної діяльності. В початковий період перебування учнів в ліцеї, особлива увага приділяється адаптації першокурсників до умов перебування в ліцеї та навчально-виховного процесу. Залежно від того, в яких умовах і на якому рівні здійснюється

взаємодія людини із середовищем, можуть виділятися різноманітні види адаптації: організаційна, соціальна, психологічна, спеціально-професійна, культурно-побутова та фізіологічна.

Саме у ліцеї ВНЗ МВС у процесі адаптації ліцеїстів відбувається інтенсивне змістове та творче залучення їх до обраної професії, тому особливості поведінки ліцеїстів, зокрема системи навчальних закладів МВС, у сфері навчально-службової діяльності визначають ступінь адаптації їх до професії. Найбільш чітким показником рівня особистісної адаптації до своєї професійної ролі є зв'язок життєвих планів особистості з тією професією, яку вона опановує. Ставлення ліцеїстів ліцею ВНЗ МВС до обраної професії свідчить, що в основі процесу особистісної адаптації можуть полягати причини не лише професійного плану, але й соціального, пов'язаного з прерогативами працівників даної галузі, новою соціальною позицією, можливостями задоволення актуальних потреб. Успішність виконання ліцеїстами своїх обов'язків передбачає наявність у них професійно значущих якостей особистості, формування яких відбувається як у процесі цілеспрямованого виховного, навчального, психологічного впливу, так і у результаті дії усієї сукупності умов макро- і мікросоціального оточення.

Даний процес обумовлюється особливостями умов життєдіяльності, властивих лише відомчим навчальним закладам, а саме: особливі ритм і регламентація життя і побуту; обмеження в засобах реалізації актуальних потреб; особливі принципи організації взаємин; відрив від звичного мікросоціального оточення; залучення ліцеїстів до інших видів діяльності окрім основної – навчальної. При цьому на фізіологічний стан особистості впливають холод, фізичні навантаження, побутовий дискомфорт, зміна раціону харчування, зміна ритмів життя, регламентований розпорядок дня.

На соціально-психологічну сферу впливають зміна колективу, засвоєння групових норм поведінки, зміна стилю взаємин, необхідність дотримуватись субординації, необхідність негайно підкорятись команді тощо. Ці специфічні умови життєдіяльності та навчання у ліцеї ВНЗ МВС визначають своєрідність дії механізмів первинної психологічної адаптації ліцеїстів, які спрямовані на зниження рівня тривоги, фрустраційного напруження, викликаних умовами зовнішнього середовища, що змінилися.

У силу цього однією з найважливіших умов педагогічного попередження дезадаптації в умовах навчання у навчальних закладах системи МВС є аналіз і діагностика виникнення труднощів особистості, її можливостей в опрацюванні інформації, пов'язаної з навчальною, виховною та психопрофілактичною діяльністю. Їх невідповідність нерідко служить безпосередньою причиною різних порушень в упорядкуванні соціально-комунікаційних стосунків ліцеїстів як з викладачами та курсовими офіцерами, так і в умовах навчальної групи. Аналіз літератури дозволив виділити ряд педагогічних умов успішного здійснення адаптації: оцінка ступеня адаптації осіб перемінного складу до умов навчально-виховного процесу; проведення заходів для прискореної адаптації до умов навчання та проживання; організація колективу ліцеїстів та його оптимального функціонування; створення позитивного психологічного мікроклімату; здійснення навчального процесу на оптимальному рівні засвоєння особистістю навчальної інформації; педагогічний вплив на емоційно-вольову сферу особистості з метою формування її стійкості до стресових ситуацій; оптимальне поєднання соціального розвитку окремої особистості в колективній діяльності з формуванням у ліцеїстів відповідального ставлення до професії в органах внутрішніх справ; залучення ліцеїстів до участі у заходах щодо покращення та усвідомлення своїх завдань у педагогічно-виховній системі професійної освіти; прийняття вимог, які висувуються

майбутньою професією до його особистісних якостей; послідовне засвоєння знань, умінь і навичок, необхідних для вирішення професійних завдань; системний розвиток здібностей та стійкої позиції особистості.

Амонс М.О., заступник начальника науково-дослідного центру з питань діяльності органів і установ ДПтС України ІКВС, кандидат юридичних наук

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЗАСУДЖЕНОГО ДО УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Наявність злочинності як соціального та соціально-психологічного феномену спричиняє потребу у пенітенціарних закладах різних видів, що виконують функцію ізоляції й перевиховання людей, які з тих чи інших причин відхилилися від визначених суспільством поведінкових зразків, вчинили протиправні дії та повинні у відповідності з законом відбувати покарання. На практиці вказані заклади є не лише місцем тимчасового відокремлення особи від суспільства, але й живильним середовищем своєї субкультури з власними вимогами, нормами і правилами співжиття.

Життєдіяльність у місцях позбавлення волі об'єктивно призводить до появи моралі, що за своїм змістом дала можливість дослідникам кваліфікувати її як кастову, а також порядку, типового для архаїчної спільноти. Ці ознаки слід обов'язково враховувати при оцінці можливостей та ефективності покарання у вигляді позбавлення волі як засобу виправлення та перевиховання. Злочинець - свідомий суб'єкт, наділений сукупністю біологічно зумовлених і соціально детермінованих властивостей та якостей, поведінка якого визначається антисуспільною спрямованістю, що виникає під